

tetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, Bruxelles, 13.05.2015, COM (2015) 240 final.

6. Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, Bruxelles, 27.05.2015, COM (2015) 285 final.

7. Recomandarea Comisiei din 08.06.2015 privind un mecanism european de relocare, Bruxelles, C (2015) 3560 final.

INFORMAȚIA DESPRE AUTORI:

Alexandru CICALA,
doctorand, Academia de Poliție
„Ștefan cel Mare”
email: alexandru_cicala@mail.ru
tel. 078307773

Igor SOROCEANU,
student al Academiei „Ștefan
cel Mare” a MAI al RM,
email: soroceanu94igor@gmail.
com,
tel. 068578205.

INFORMATION ABOUT AUTHORS:

Alexandru CICALA,
PhD student,
Police Academy „Ștefan cel
Mare”
email: alexandru_cicala@mail.ru
tel. 078307773

Igor SOROCEANU,
étudiant en Académie „Ștefan
cel Mare”, du Ministère de
l'Intérieur
de la République Moldova,
email: soroceanu94igor@gmail.
com,
tel. 068578205

CZU 342.9:339.543

RĂSPUNDEREA PATRIMONIALĂ A AUTORITĂȚILOR VAMALE

Sergiu BODLEV,

lector universitar la Universitatea de Stat Bogdan Petriceicu Hajdeu din Cahul

REZUMAT

În cadrul oricărei activități sociale sunt posibile încălcări și abuzuri. Nu face excepție în acest sens nici autoritatea vamală și nici persoanele ce activează în cadrul serviciului vamal. Prin acte sau acțiuni, acestea pot leza drepturi ale persoanelor fizice sau juridice. Astfel, răspunderea patrimonială a autorității vamale reprezintă a treia formă de răspundere specifică dreptului administrative, deoarece activitatea autorităților vamale, ca orice activitate umană, poate produce prejudicii particularilor. Deci, persoana vătămată într-un drept al său de către autoritatea vamală, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

Cuvinte-cheie: Act administrativ; răspundere administrativă; răspundere patrimonială; autoritate vamală; contencios administrativ; etc.

THE PATRIMONIAL RESPONSIBILITY OF THE CUSTOMS AUTHORITIES

Sergiu BODLEV,

lecturer at B.P.Hajdeu State University in Cahul

SUMMARY

Violations and abuses may be possible in any social activity. The customs authority or persons working in the customs service make no exception. By acts or actions, they may infringe the rights of individuals or legal persons. Thus, the patrimonial liability of the customs authority is the third form of liability specific to the administrative law because the activity of the customs authorities, like any human activity, can cause prejudice to individuals. Therefore, the person injured in a right by the customs authority, by an administrative act or through the failure to resolve the request within the legal term, is entitled to obtain the recognition of the claimed right, the annulment of the act and the repair of the damage.

Keywords: Administrative act; administrative liability; patrimonial liability; customs authority; administrativ litigation; etc.

Introducere. Orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente, pentru anularea actului, recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim și repararea pagubei ce i-a fost cauzată. Obiectul prezentei

cercetări îl formează răspunderea patrimonială a autorității vamale pentru repararea pagubelor cauzate particularilor printr-un act ilegal sau prin refuzul nejustificat al autorității vamale de a rezolva o cerere privitoare la un drept recunoscut de lege sau la un interes legitim.

Scopul studiului constă în analiza și cercetarea multiaspectuală a răspunderii patrimoniale a autorităților vamale prin prisma

prevederilor Constituției, Codului Vamal al RM, Legii contenciosului administrativ și a altor acte legislative și normative în vigoare.

Actualitatea temei. Cercetarea dată apare destul de actuală și importantă dat fiind faptul că identifică ansamblul mijloacelor juridice utilizate de orice persoană interesată pentru restabilirea ordinii de drept, încălcată prin acte juridice și/sau fapte materiale ale autorității vamale.

Metode aplicate și materiale utilizate. Metodele aplicate în acest studiu sunt: analiza, sinteza, comparația, investigația științifică. Materialele folosite au fost preluate din: legislația în vigoare a Republicii Moldova; literatura de specialitate atât națională, cât și de peste hotarele țării.

Rezultate obținute și discuții. Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care fiecare cetățean beneficiază de drepturile și libertățile consacrate prin Constituția Republicii Moldova și prin alte legi, fiind tratați fără încălcarea drepturilor sale de către autoritățile publice, și din acest context, apărarea drepturilor sale rezultate din răspunderea patrimonială a autorității vamale este destul de importantă și actuală.

Cercetare. Răspunderea juridică este acea formă a răspunderii sociale constând în complexul drepturilor și obligațiilor conexe care, potrivit legii, se nasc ca urmare a producerii unor fapte ilicite și care constituie cadrul în care se aplică și se execută sancțiunile juridice menite să asigure restabilirea ordinii de drept. Răspunderea juridică administrativă, în urma încălcării normelor de drept administrativ, poate fi: administrativ-disciplinară, administrativ-contravențională și administrativ-patrimonială.

Majoritatea autorilor autohtoni și cei din afara granițelor Republicii Moldova, menționează că în funcție de fapta comisă și de consecințele sale, identificăm trei mari forme de răspundere specifice dreptului administrativ:

a) Săvârșirea ilicitului administrativ propriu-zis, care poartă denumirea de abatere disciplinară, determină intervenția primei forme de răspundere din dreptul administrativ și anume, răspunderea disciplinară.

b) Cea de-a doua formă de ilicit administrativ poartă denumirea de contravenție și determină intervenția celei de-a doua forme de răspundere specifică dreptului administrativ și anume, răspunderea contravențională.

c) Ultima formă de ilicit este ilicitul cauzator de prejudicii materiale sau morale a cărui săvârșire atrage și ultima formă de răspundere aparținând ramurii dreptului administrativ și anume, răspunderea administrativ patrimonială.

Astfel, ca o componentă a răspunderii juridice, răspunderea administrativă cuprinde următoarele forme:

- 1) răspunderea administrativ-disciplinară;
- 2) răspunderea administrativ-contravențională;
- 3) răspunderea administrativ-patrimonială; [8, p. 35]

În doctrina juridică, după Iorgovan Antonie, răspunderea administrativ – patrimonială este definită ca reprezentând acea formă a răspunderii juridice care constă în obligarea statului sau, după caz, a unităților administrativ-teritoriale la repararea pagubelor cauzate particularilor printr-un act administrativ ilegal sau prin refuzul nejustificat al administrației publice

de a rezolva o cerere privitoare la un drept recunoscut de lege sau la un interes legitim.[5]

Legea supremă, Constituția Republicii Moldova, în materia cercetată, la art. 53, alin (1), prevede expres „Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal al unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.”[3, art. 53]

În materia contenciosului administrativ, legea organică care reglementează condițiile și limitele exercitării dreptului persoanei vătămate de o autoritate publică de a obține recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului și repararea pagubei este Legea contenciosului administrativ care consacră la art. 2, alin. (2) că „Orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal al unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente, pentru anularea actului, recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim și repararea pagubei ce i-a fost cauzată.” [6, art.2]

Articolul 319 din Codul Vamal al RM prevede că „Organul vamal răspunde pentru prejudiciile cauzate persoanelor și patrimoniului lor prin decizii și acțiuni ilegale sau prin inacțiune, precum și pentru prejudiciile cauzate de colaboratorii vamali și alți angajați ai organului vamal în exercițiul funcțiunii prin decizii și acțiuni ilegale, prin inacțiune. Prejudiciile sunt reparate în conformitate cu

prevederile legislației. Prejudiciile cauzate prin acțiuni legale nu sunt reparabile.” [2, art. 319]

Este de menționat că în Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, nr. 158-XVI din 04.07.2008 această formă de răspundere materială nu este expres prevăzută, în legislația în vigoare este prevăzută răspunderea patrimonială solidară a funcționarului public cu autoritatea publică. Răspunderea patrimonială survine în cazurile când funcționarul public, în exercitarea atribuțiilor ce-i revin, produce daune particularilor (persoanelor fizice sau juridice), atât în cazul exercitării legale a funcției publice, cât și al îndeplinirii defectuoase a obligațiilor de serviciu sau al neîndeplinirii lor. [7, p. 45]

În literatura de specialitate, Verdinaș V., a identificat următoarele manifestări ale răspunderii administrativ-patrimoniale:

1. Manifestări de răspundere obiectivă: răspunderea patrimonială exclusivă a statului pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare și răspunderea patrimonială exclusivă a autorităților administrației publice pentru limitele serviciului public;

2. Manifestări de răspundere subiectivă, întemeiate pe culpă: răspunderea patrimonială solidară a autorităților publice și a funcționarului pentru pagubele materiale sau morale cauzate prin acte administrative tipice sau asimilate, inclusiv prin contracte administrative. [10, p. 320]

Condițiile în care autoritatea vamală răspunde patrimonial pentru daunele cauzate prin actele sale ilegale, sunt cele rezultate din prevederile legii contenciosului administrativ, Codului vamal al RM și anume:

a) actul administrativ cauzator al daunei să fie ilegal;

b) existența unei pagube determinate de actul administrativ ilegal;

c) raportul de cauzalitate dintre actul ilegal și paguba;

d) ineficiența funcționare a autorității vamale și, prin urmare, culpa acesteia.

În ceea ce privește răspunderea autorității vamale pentru consecințele dăunătoare ale unor fapte ilicite, trebuie subliniat că, în dreptul nostru, această răspundere revine în final funcționarului vinovat de săvârșirea respectivei fapte ilicite. În acest sens, autoritatea vamală - obligată față de persoana vătămată - se îndreaptă cu acțiune în regres, în limita și în condițiile stabilite de lege, împotriva funcționarului vamal care a săvârșit fapta ilicită. [11]

Deci, putem identifica mai multe elemente ale regimului juridic al răspunderii administrativ-patrimoniale a autorității vamale pentru prejudicii produse prin acte ilegale.

1. Se recunoaște posibilitatea acoperirii atât a prejudiciilor materiale, cât și a prejudiciilor morale (cele neevaluabile în bani).

2. Răspunderea este atrasă de actele administrative ilegale, care pot fi în egală măsură atât acte administrative unilaterale (tipice sau asimilate), cât și contracte administrative. Numai caracterul ilegal al actului naște această formă de răspundere, pentru că actele legale ale autorității vamale chiar dacă produc prejudicii, însă sunt întemeiate și respectă condițiile de fond și de formă, nu nasc dreptul la reparații.

3. Acțiunea în despăgubire poate fi formulată nu numai împotriva autorității vamale, ci și împotriva funcționarului vamal care

se face vinovat și care a contribuit la elaborarea actului sau a refuzat acest lucru. În cazul în care acțiunea se admite, legea instituie principiul solidarității dintre autoritatea vamală și funcționarul vamal în suportarea despăgubirilor. Funcționarul vamal poate chema în garanție pe superiorul său ierarhic de la care a primit ordin scris să elaboreze sau nu actul vătămător.

4. Acțiunea în despăgubire poate fi formulată odată cu acțiunea introductivă, de instanță, sau ulterior acesteia, în situația în care reclamantul nu a cunoscut la momentul introducerii acțiunii valoarea prejudiciului. Precizăm că nu pot fi formulate direct acțiuni în despăgubire, introducerea unor astfel de cereri fiind condiționată de cererea privind anularea în tot sau în parte a actului sau a obligației la emiterea unui act administrativ.

5. Soluționarea cererilor intră în competența instanțelor de judecată în ordine de contencios administrativ.

Astfel, temeiul constituțional al contestării actelor autorităților publice și al răspunderii acestor autorități pentru vătămarile aduse prin nesocotirea sau încălcarea drepturilor și libertăților legitime ale persoanei rezultă și din art. 52 din Constituție, dar este prevăzut expres în art. 53 intitulat Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică. Acest drept este garantat prin instituirea unui control asupra actelor administrative, dar și a răspunderii patrimoniale a statului pentru vătămarile aduse persoanelor prin fapte ilegale sau erori ale funcționarilor vamali. Dreptul menționat este o garanție constituțională de asigurare a celorlalte drepturi și libertăți constituționale, un suport juridic pentru exerci-

tarea diverselor forme de control asupra activității autorităților publice.[9, p. 211-212]

Protecția drepturilor și libertăților omului împotriva activității ilegale a autorității vamale își are suportul și în actele internaționale referitoare la drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Astfel, Declarația Universală a Drepturilor Omului, în art. 8, stabilește: „Orice persoană are dreptul să se adreseze în mod efectiv instanțelor judiciare competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce îi sunt recunoscute prin Constituție și lege“. În dezvoltarea prevederilor menționate, Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice, în art. 2 alin. 3. lit. a), stipulează: „Statele se angajează să garanteze că orice persoană ale cărei drepturi sau libertăți recunoscute de prezentul Pact au fost violate va dispune de o cale de recurs efectivă, chiar atunci când încălcarea a fost comisă de persoane acționând în exercițiul funcțiilor lor oficiale“. Un alt act internațional chemat să asigure drepturile și libertățile fundamentale este Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care prevede posibilitatea contestării actelor administrative ilegale în contenciosul administrativ.

Pretențiile care pot fi formulate sunt stabilite expres în textul constituțional. Ele constau în: recunoașterea dreptului pretins; anularea actului; repararea pagubei. Ordinea înscrierii și prezentării pretențiilor este firească, deoarece nu se poate obține reparația pagubei fără recunoașterea dreptului și anularea actului care l-a vătămat. În realizarea pretențiilor sale, petiționarul nu trebuie să probeze vinovăția persoanei (autori-

tății vamale) care a emis actul sau nu a soluționat cererea. În aceste cazuri, sarcina probării îi revine autorității vamale care a emis actul administrativ. Petiționarul va trebui să-și justifice dreptul și să demonstreze că actul emis de către autoritatea publică i-a produs o vătămare.

Cu referire la repararea pagubei, legislatorul constituant a avut în vedere atât prejudiciul material, cât și prejudiciul moral. Prejudiciu material se consideră cheltuielile pe care persoana lezată într-un drept al ei le-a suportat sau urmează să le suporte la restabilirea dreptului încălcat, pierderea sau deteriorarea bunurilor sale (prejudiciu efectiv), precum și beneficiul neobținut prin încălcarea dreptului (venitul ratat). Prejudiciul moral este perceput ca o suferință morală sau fizică, cauzată de acțiuni care atentează la drepturile nepatrimoniale personale sau la bunurile nemateriale ale cetățeanului. Cu alte cuvinte, petiționarul va trebui să probeze legătura cauzală dintre actul autorității vamale și pagubă.

Procedura aplicabilă în recunoașterea dreptului, anularea actului și repararea pagubei este cea a contenciosului administrativ, art. 53 alin. (1) și art. 72 alin. (3) lit. e) din Constituție determinând legea menită să reglementeze această importantă instituție de drept. În general, prin procedura de contencios, în sensul art. 53 din Constituție, se înțelege posibilitatea contestării (atacării) pe cale administrativă și în instanța de judecată a actelor administrative prin care se produce vătămarea unui drept.

Prin urmare, conflictul generat de acte administrative poate fi soluționat pe mai multe căi. Astfel, legislația prevede posibilitatea soluționării conflictelor prin recurs

grațios sau ierarhic adresat organului emitent sau ierarhic, adică pe cale administrativă, precum și pe calea judiciară, în instanțele de contencios administrativ sau prin proceduri speciale, pe calea contenciosului constituțional în Curtea Constituțională. [9, p. 211-212]

Cu titlu comparativ, în materia normelor legale ce reglementează instituția răspunderii patrimoniale vrem să cităm cercetătorul național, Botomei Vasile, care în Teza de doctor în drept, Răspunderea administrativă: aspecte practico-științifice în plan comparat – Republica Moldova și România, tratează problema răspunderii patrimoniale sub aspecte comparate, ce menționează că în esență, instituția contenciosului administrativ este mijlocul procedural de atragere a răspunderii administrativ-patrimoniale, a unei autorități vamale ca persoană juridică și a funcționarului vinovat de greșeala administrativă, împotriva căreia persoana prejudiciată se poate îndrepta în acțiune în solidar cu autoritatea vamală. În acest sens, în timp ce în România se constată o adaptare a legii contenciosului administrativ la cerințele societății moderne, prin asigurarea de mijloace eficiente de răspundere administrativ-contravențională și administrativ-patrimonială, în R.M. se constată existența unei legi cu lacune în privința asigurării procedurii necesare de atragere a răspunderii administrativ-contravențională și administrativ-patrimonială a autorității publice și a funcționarului vinovat. Este de remarcat totuși, voința statului moldovean de a adopta cât de cât o lege a contenciosului administrativ, care este la jumătatea dintre eficiența și ineficiența în raporturile juridice dintre societatea ci-

vilă, reprezentată prin cetățean și persoana juridică particulară, pe de o parte și, respectiv autoritatea vamală vinovată de culpa administrativă în solidar cu funcționarul public.[1, p. 138-139]

Concluzii. Ca urmare a studiului efectuat, putem conchide că răspunderea patrimonială a autorității vamale reprezintă a treia formă de răspundere specifică dreptului administrativ, deoarece activitatea autorităților vamale, ca orice activitate umană, poate produce prejudicii particularilor. Indiferent ce teze au fost îmbrățișate de doctrina de drept administrativ de-a lungul timpului, în prezent actuala Constituție a Republicii Moldova recunoaște dreptul fundamental al cetățeanului de a fi despăgubit pentru prejudiciile produse prin actele administrative ale autorității vamale.

Deși uneori se confundă, răspunderea materială urmează a fi deosebită de răspunderea patrimonială (civilă), care are ca temei cauzarea de către autoritatea publică (vamală), în procesul neexecutării corespunzătoare a atribuțiilor, inclusiv de funcționarul acesteia, a unui prejudiciu cetățeanului sau altui terț. Astfel, conform prevederilor art. 53 din Constituția Republicii Moldova „persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal al unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei”. [3, art. 53] Adică ca subiect al răspunderii apare autoritatea vamală, inclusiv, funcționarul public vinovat de fapta ilegală și această formă de răspundere se manifestă în repararea prejudiciului, inclusiv a prejudiciului moral - în cazurile prevăzute de legislația civilă.

Bibliografie:

1. Botomei Vasile, Răspunderea administrativă: aspecte practico-științifice în plan comparat – Republica Moldova și România, Teză de doctor în drept, Chișinău, 2013.
2. Codul vamal al Republicii Moldova, nr.1149-XIV din 20.07.2000. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.160-162 din 23.12.2000.
3. Constituția Republicii Moldova adoptată la 29.08.1994, Monitorul oficial al Republicii Moldova nr. 1 din 12.08.1994.
4. Constituția Republicii Moldova adoptată la 29.08.1994, Monitorul oficial al Republicii Moldova nr. 1 din 12.08.1994.
5. Iorgovan Antonie, Tratat de drept administrativ, editura All Beck, vol. I și II, editia 4, Bucuresti, 2002.
6. Legea contenciosului administrativ nr. 793 din 10.02.2000, Monitorul Oficial al RM nr. 57-58 din 18.08.2000.
7. Mocanu Victor, Munteanu Valeriu, Drept administrativ. Note de curs, Universitatea de Studii Europene din Moldova, Chișinău, 2013.
8. Mocanu Victor, Pascalu Inna, Răspunderea administrativă. Note de curs, Universitatea de Studii Europene din Moldova, Chișinău, 2013.
9. Negru Boris, Osmochescu Nicolae, Smochină Andrei, Gurin Corneliu, Creangă Ion și alții, Comentariul la Constituția Republicii Moldova, Ed. Arc, Chișinău, 2012.
10. Vedinaș V., Drept administrativ. Ediția a VII –a revăzută și actualizată. București: Universul Juridic, 2012.
11. Răspunderea în dreptul administrativ. http://www.scritub.com/administratie/RASPUNDE_REA-IN-DREPTUL-ADMINIS75832.php

INFORMAȚIE DESPRE AUTOR:

Sergiu BODLEV,
lector universitar la Universitatea
de Stat
Bogdan Petriceicu Hajdeu
din Cahul
e-mail: sergiubodlev@yahoo.com
tel: 079407593

INFORMATION ABOUT THE

AUTHOR:

Sergiu BODLEV,
lecturer at the State University
Bogdan Petriceicu Hajdeu
from Cahul
e-mail: sergiubodlev@yahoo.com
tel: 079407593 079407593